

A - 65707

-7

STILUS 7

ARHEOLOOGILISED
VÄLITÖÖD EESTIS
ARCHAEOLOGICAL FIELD
WORKS IN ESTONIA IN
1996

Koostanud ja toimetanud Ülle Tamla

EESTI ARHEOLOOGIASELTS

TALLINN 1997

Trükitud Eesti Teadusfondi toetusel

© 1997 Eesti Arheoloogiaselts
Rüütli 6, Tallinn, EE-0001, Eesti

Makett: Ivar Leimus

ISBN 9985-50-175-6

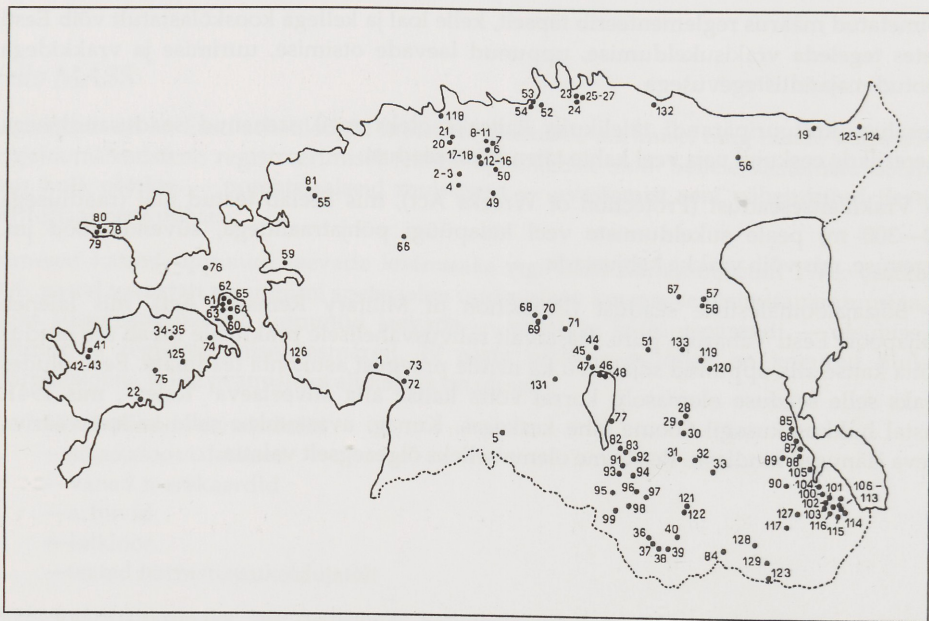
Tartu Ülikooli Raamatukogu

1996. AASTA ARHEOLOOGILISED INSPEKTSIOONID

Andres TVAURI, Andres VINDI, Arvis KIRISTAJA

OÜ "Arheoloogiateenistus", Vikerraare 5, EE-2400 Tartu; Tartu Ülikool, Ülikooli 18, EE-2400 Tartu; Ajaloo Instituut, Rüütli 6, EE-0001 Tallinn

Tartu Ülikooli Arheoloogia Kabineti, Ajaloo Instituudi, Riigi Muinsuskaitseameti ja Eesti Ajaloomuuseumi 1996. aastal korraldatud arheoloogilistel inspeksioonidel selgitati välja 120 uut kinnismuistist, s.h. mitmeid kirjalikest allikatest või rahvapärimusest tuntud mälestist. Uute muististe hulgas on 77 asulakohta, 2 linnust, 11 väikeselohulist kultusekivi, 10 maa-alust kalmistut, 6 muinaspõldude kompleksi, 2 püünisaukude süsteemi, 2 sepikojaaset, 6 kivist kalmet, kääbas, suurelohuline ohvrikivi, kirikuase ja rauasulatuskoht. Lisaks nimetatule fikseeriti 14 keraamika ja esemete leiukohta (joon.).

Joon. Arheoloogilistel inspeksioonidel 1996. aastal välja selgitatud kinnismuistised.

Alljärgnevas esitatakse avastatud muististe loend lähtudes arheoloogia-arhiivis kasutatavast kihelkondlikust printsiibist, kuid arvestades praegu kehtivaid külanimesid. Loendis esinevate muististe dateeringud

on valdavalt esialgsed. Juhul, kui inspeksioonil saadi leide, on nimetatud fond või muuseum, kus leiud asuvad. Kõikide muististe puhul on märgitud selle avastaja nimi/nimed.

AUDRU

1. **Lemmetsa kiviaja asulakoht.** Leiti neoliitilist keraamikat, kvartsi, tulekivi, luid ja kivikirves (PäM). A. Kriiska, A. Vunk, J. Kleimola.

HAGERI

2. **Pahkla asulakoht.** 140x100 m suurune ala Pahkla mõisapargist lääne pool. II a.t. esimene pool. M. Mandel, A. Kivistik.

3. **Visja asulakoht.** Pahkla (end. Visja) külas; Sepa talust 100—250 m edelas. 200x150 m suurune ala. I a.t. lõpp — II a.t. algus. A. Kivistik.

4. **Visja maa-alune kalmistu.** Pahkla (end. Visja) külas; Sepa talust 550 m kagus. II a.t. esimene pool. M. Mandel, A. Kivistik.

HALLISTE

5. **Vana-Kariste asulakoht.** Vana-Kariste külas; Vana-Kariste — Kanaküla ja Vana-Kariste — Uue-Kariste teeristist 1300 m kagus, Vana-Kariste — Kanaküla teest 110 m põhja pool. Kultuurkiht 100x70 m suurusel alal. Savinõukillud (TÜ 477). 11.—17. saj. A. Tvauri, A. Vindi.

HARJU-JAANI

6. **Kalesi asulakoht.** Kalesi küla tuumikus 350x130 m suurusel alal. II a.t. A. Kivistik.

7. **Kalesi I väikeselohuline kultusekivi.** Kalesi külas; Vahemetsa talust 240 m kagus. A. Kivistik.

8. **Kalesi II väikeselohuline kultusekivi.** Kalesi külas; Pajumäe talust 130 m edelas. A. Kivistik.

9. **Kalesi III väikeselohuline kultusekivi.** Kalesi külas; Pajumäe talust 250 m edelas. A. Kivistik.

10. **Peningi väikeselohuline kultusekivi.** Peningi külas; Tammemäe talust 100 m edelas. A. Kivistik.

11. **Salu asulakoht.** Salu külas; Sireli talust 170—200 m läänes. II a.t. esimene pool. M. Mandel, A. Kivistik.
12. **Salu I väikeselohuline kultusekivi.** Salu külas; Sireli talust 150 m loodes. A. Kivistik.
13. **Salu II väikeselohuline kultusekivi.** Salu külas; Päidu talust 200 m põhjas. A. Kivistik.
14. **Salu III väikeselohuline kultusekivi.** Salu külas; Nuhja talust 200 m kirdes. A. Kivistik.
15. **Salu IV väikeselohuline kultusekivi.** Salu külas; Nuhja talust 350 m põhjas. A. Kivistik.
16. **Silmsi väikeselohuline kultuskivi.** Silmsi külas; Kõrgemäe talust 130 m läänes. A. Kivistik.
17. **Ubina kivikalme.** Salu (end. Ubina) külas; Annukse talust 140 m edelas. I a.t. esimene pool. A. Kivistik.
18. **Ubina väikeselohuline kultusekivi.** Salu (end. Ubina) külas; Annukse talust 520 m läänes. A. Kivistik.

JÕHVI

19. **Päite asulakoht ja rauasulatuskoht.** Päite külas; Tallinn — Narva maanteest lõuna pool. Savinõukillud ja düüsifragmendid (AI). 12.—14. saj. J. Peets, A. Reidla.

JÜRI

20. **Jüri-Lehmja asulakoht** (3 hoonelaiku?). Jüri bensiinijaamast läänes ja lõunas. O. Raudmets, A. Lavi.
21. **Lehmja-Loo kultusekivi.** Lehmja-Pildikülast kirdes. O. Raudmets, A. Lavi.

KAARMA

22. **Muratsi maa-alune kalmistu.** "Kerguniit" Muratsi külas; Koordi talust 150 m kirdes. T. Sepp.

KADRINA

23. **Ilumäe II asulakoht.** Ilumäe külas; Ilumäe kabelist lõunas. Inspeksiooni- ja kaevamisleiud (AI 6108). Rooma rauaaeg ja/või veelgi varasem periood. V. Lang, J. Peets.
24. **Ilumäe IV asulakoht.** Ilumäe külas; Ilumäe kabelist loodes Allika talu maal. Proovišurfidest savinõukilde (AI 6151). V. Lang.
25. **Ilumäe põllujäänused.** Ilumäe külas; Ilumäe—Uusküla teest paremal, Ilumäe kalme nr. 2689 lähedal. G. Vedru, V. Lang.
26. **Uusküla põllujäänused.** Uuskülas; Ilumäe kabelist edelas ja Loobu jõest kirdes, Uusküla kalmete nr. 2137—2138 lähedal. V. Lang.
27. **Võhma asulakoht.** Võhma külatuumikus; Ilumäe—Vihasoo teest idas. Savinõukillud (AI 6152). V. Lang.

KAMBJA

28. **Iduste asulakoht.** Iduste külas; Kammeri—Ivaste tee lääneküljel mäe otsas, Pugu taluhoonetest lõuna pool. U. 200x80 m alal asulakiht, kust leiti keraamikat (TÜ 492). 11.—17.saj. A. Vindi.
29. **Kullaga asulakoht.** Kullaga külas; mõlemal pool Kambja—Kavandu teed, Kullaga—Tartu—Otepää teeristist 180 m edelas, Udusaare taluteest 70 m põhja pool oja poole laskuval nõlval. Kultuurkiht on ümbritsevast silmnähtavalt tumedam 120x50 m ala, mis sisaldab rohkesti põlenud kive. Käsitsi vormitud savinõude killud ja savitihendid (TÜ 419; 488). I a.t. A. Vindi, A. Tvauri.
30. **Pühi Kivikalme.** "Prigi Kalmemägi" Pühi külas; Tartu—Otepää maanteest 450 kagus, Võsu talust 300 m idas. Keset põldu võsastunud künka lõunaosas. Kamara all tihe kivilade 12 m raadiusega alal. Kalme lääneosa on lõhutud kruusaauguga. Põlenud luud (TÜ 165; 414). 3.—5. saj. tarandkalme. A. Vindi.

KANEPI

31. **Hurmi asulakoht.** Hurmi järvest 200 m loodes, Hurmi — Kanepi teest 220 m lõunas. Põlenud kive ja tellisetükke sisaldav kultuurkiht u. 20 m raadiusega ümber allikakoha. Leiti kedrakeraamikat (TÜ 455). 16.—17. saj. A. Tvauri, A. Vindi.
32. **Kooli külakalme.** "Ratta abikabel". Kooli külas; Ratta taluhoonete ja Valgjärve—Otepää tee vahelisel alal, teest põhja pool. U. 20x15 m kungas, mille lõunapoolses otsas kruusavõtuauk. Muistis lokaliseeriti

1921. ja 1925. aasta kihelkonnakirjelduse teate alusel. 13.—18. saj. A. Vindi.

33. **Oti talu külakalme.** "Ristimägi" Saverna (end. Tamme-Soodla) külas; Tartu — Võru maanteest 1600 m Valgjärve suunas, Valgjärve — Saverna teest 400 m lõunas, Oti talu hoonetest 150 m kirdes. Kalme on 2 — 2,5 m kõrguse ja u. 50 m läbimõõduga kuplitaolise mäe otsas. Muistis lokaliseeriti 1925. aasta kihelkonnakirjelduse teate alusel. 13.—18. saj. A. Vindi.

KARJA

34. **Pärsama asulakoht.** Pärsama küla tuumikus u. 160x350 m ala. I a.t. teine pool — II a.t. M. Mandel.

35. **Pärsama maa-alune kalmistu.** Pärsama külas; Tänavä talust 50 m põhja pool. Kalmistuala u. 100x120 m. I a.t. teine pool — II a.t. algus. M. Mandel.

KARULA

36. **Lattiku külakalme.** "Kalmõtu mägi" Litsmetsa — Kaika teest 450 m põhja pool Lattiku taluhoonete juures. Kalme lokaliseeriti Eesti Keele Instituudi kohanimele kartoteegi teate põhjal. 13.—18. saj. H. Valk.

37. **Lüllemäe asulakoht.** Lüllemäe külas; Laatre — Hargla ja Valga — Antsla teeristist u. 450 m kagus, Karula ühismajandi laudast 50 m idas, ida suunas laskuval nõlval u. 15 m läbimõõduga ümbritsevast põllupinnast tumedam ala. Leiti jämeda kivipurruga tekstiilkeramikat (TÜ 381; 485). I a.t. e. Kr. A. Tvauri, A. Vindi.

38. **Mäeküla asulakoht.** Lajasaare järvest u. 300 m kagus, Rebäsemõisa — Koobassaare teest loodes. Asulakohast kagu pool on Mäeküla talu eluhooned. Asulakoht eraldub ümbritsevast põllupinnast u. 30x50 m tumedama alana. Leiti kedrakeraamikat. (TÜ 385). 13.—17. saj. A. Tvauri, A. Vindi.

39. **Rebase linnamägi ja asulakoht.** Lüllemäe küla Laatre — Hargla ja Valga — Antsla teeristist u. 1700 m kagus, Lüllemäe — Hargla teest u. 1400 m idas, Taitse taluhoonetest u. 500 m idas, Rebase taluasemest u. 450 m loodes. **Linnamägi** on u. 20 — 25 m kõrgune põhja—lõuna suunas ovaalse kujuga järskude nõlvadega mägi. Mäe lagi on tasane. Platoo mõõtmed u. 50x30 m. Linnamägi ja selle jalamil paiknev asulakoht on ümbritsetud soise alaga. Proovišurfist leiti söeterakesi, luid ja savinõukilde (TÜ 379). **Asulakoht** on linnamäest põhja, lääne ja lõuna

poolt mööda voolava väikese oja ja linnamäe vahelisel põllul u. 180x50 m alal. Asulakihist leiti savinõukilde ja šlakki (TÜ 380; 484). 5.—10. saj. A. Tvauri, A. Vindi.

40. **Siimani külakalme.** Ähijärve külas; Ähijärvest u. 400 m kirdes, Haabsaare — Koemõtsa teest idas, Siimani talu elumaja all ja sellest põhja pool paikneval põhja—lõuna suunas u. 50 m ja ida —lääne suunas u. 30 m, ümbritsevast ligi 2 m kõrgemal liivasel künkal. Kalme lokaliseeriti 1922. aastal koostatud kihelkonnakirjelduse teate alusel. 13.—18. saj. A. Tvauri, A. Vindi.

KIHELKONNA

41. **Kõõru asulakoht.** Kõõru külas; Mardi talutee ja kiviaia vahelisel alal, liivakarjääri loodeservas. T. Sepp.

42. **Kõõru kivikalmed ja muinaspõllud.** Kõõru ja Pidula küla vahelisel alal, Kihelkonna—Mustjala maantee servas. Muistsed põllud ja kalmeväli liituvad lõuna poolt juba varem kaitse alla esitatud kalmetega (nr.107—111 ja 634). T. Sepp.

43. **Pidula kivikalme.** Pidula külas; Kihelkonna — Mustjala tee ja Kõõru külla viivast teeristist u. 50 m idas, kõrgepinge elektrikilbi juures, 7 m teetammist põhjas, vana ja uue tee vahelisel alal võsas. T. Sepp.

KOLGA - JAANI

44. **Kaavere põllujäänused.** Kaavere külas; Käo talust kagus, lõunas ja edelas metsas arvukalt madalaid kamardunud kihihunnikuid, mis ümbritsetud madalate kiviaedadega. A. Tvauri, A. Vindi.

45. **Oiu asulakoht.** Oiu külas; Võrtsjärve põhjakaldal. Leiti jämedapurrulist keraamikat (TÜ). A. Kriiska.

46. **Päovere asulakoht.** Päovere külas; Põltsamaa — Rõika teest 60 m edelas, Kolga-Jaanist läbi Päovere küla Põltsamaa — Rõika teele suunduvast teest 100 m lõunas. Asulakoht paikneb u. 150x70 m suurusel lääne suunas laskuval alal. Kultuurkiht on ümbritsevast põllupinnast veidi tumedam. Leiti keraamikat ja rootsi ¼ ööri 17. sajandist (TÜ 407). 16.—17. saj. A. Tvauri, A. Vindi.

47. **Vaibla juhuleid.** Kaheksa kaaluvihti Vaibla küla juurest Võrtsjärvest, tavapärasest rannajoonest u. 400 m kaugusel (TÜ 434). Ü. Sillasoo, A. Tvauri, A. Vindi.

48. **Vaibla kivikirve leiukoht.** Vaibla külas; Võrtsjärve põhjakaldal. Leiukoha inspekteerimisel leiti veel võrguraskus ja loomaluid (TÜ 500). A. Kriiska.

KOSE

49. **Harmi asulakoht.** Harmi mõisa pargis 140x80 m alal. II a.t. esimene pool. A. Kivistik.

50. **Viskla asulakoht.** Lellavere karjamõisast läänes, Reinu talust 160 — 300 m läänes u. 200 m raadiusega alal. II a.t. esimene pool. A. Kivistik.

KURSI

51. **Laeva asulakoht.** Laeva sillast 650 m lääne pool jõe lõunakaldal u. 70x60 m ala. Kultuurkihis palju põlenud kive ja loomaluid. Leiti kedrakeraamikat (TÜ 363). 11.—17. saj. A. Vindi.

KUUSALU

52. **Loo asulakoht.** Loo mõisa südames; Rohtaia talu maal, Loo jõe idakaldal lamedal terrassil, Kuusalu—Leesi maanteest u. 130 m lõunas. Käsitsi vormitud savinõukillud nooremast rauaajast (AI 6160). G. Vedru, M. Tohver.

53. **Soorinna kiviaja asulakoht.** Soorinna külas; Soorinna talu maal, elumajast 5 m läänes, Kuusalu—Leesi maanteest 250 m lõunas, Kahala järve suunas langeval alal. Töötlemisjälgedega kvartsitükikesed, paar kvartseset ja tulekivist kõõvits (AI 6159). G. Vedru, M. Tohver.

54. **Uuri kiviaja asulakoht.** Uuri külas; Müürissepa (Sili) talu maal. Uurilt üle "Linnamäe seljandiku" alla Pudisoo külla suunduva tee ääres, looduslikul kagu—loode suunalisel u. 20 m laiusel terrassil 10x50 m suurusel alal. Leiti rohkesti töötlemisjälgedega kvartsitükikesi ja mõned suuremad kvartsesemed (AI 6158). G. Vedru, M. Tohver.

LÄÄNE - NIGULA

55. **Valge-Risti kiviaja asulakoht.** Valge-Risti külast 3 km loodes. A. Kriiska, M. Mandel.

LÜGANUSE

56. **Rebu suurelohuline ohvrikivi.** Rebu külas. Ohvrikivi asus varem suuremas kividerrühmas külavainul, kuid maaparandusega lükati see suurde kivihunnikusse. J. Peets, A. Reidla, J. Valt, K. Sinivee.

MAARJA-MAGDALEENA

57. **Levala II asulakoht.** Levala külas; Tartu — Torma teest Levala—Alnavere teed mööda 350 m kirdes, Kullavere jõest 100 m kagus. Asulakohal u. 60x30 m alal tume ja põlenud kividega kultuurkiht. Leiti kedrakeraamikat. (TÜ). 13.—17. saj. A. Tvauri, A. Vindi, V. Kadakas

58. **Saaremõisa asulakoht.** Saarjärve külas; Saaremõisa häärberi asemest 250 m kagus. Asulakoht on ida suunas laskuval nõlval rohkete põlenud kivide, tellise-, söe- ja luutükke sisaldava tumehalli kultuurkihiga ala. Leiti käsitsi ja kedral vormitud keraamikat (TÜ 372). Arvatavalt on asula rajatud viikingiajal. A. Tvauri, A. Vindi, V. Kadakas.

MARTNA

59. **Haeska maa-alune kalmistu.** "Kabelimägi" Haeska külas; Peetri talu õueaiamaal. II a.t. esimene pool. M. Mandel.

MUHU

60. **Kantsi (kiviaja ?) leiukoht.** Kantsi külas. Leiti tulekivilaaste ja kvartsi (AM 734). H. Pauts.

61. **Külasema (kiviaja ?) leiukoht.** Külasema külas. Leiti kvartsi (AM 737). H. Pauts.

62. **Levalõpme leiukoht.** Levalõpme külas. Leiti noa katke ja šlakki (AM 736). 12.—15. saj. H. Pauts.

63. **Põitse (kiviaja ?) leiukoht.** Põitse külas. Leiti tulekivi ja kvartsi (AM 738). H. Pauts.

64. **Rintsi (kiviaja ?) leiukoht.** Rintsi külas. Leiti kvartsi (AM 739). H. Pauts.

65. **Tupenurme leiukoht.** Arvatav asulakoht Tupenurme külas. Leiti luisk ja kiltkivi katke (AM 735). H. Pauts.

MÄRJAMAA

66. **Ringuta metsapõllud.** Ringuta külas; Märjamaa—Rapla maanteest Pühatu külla pöörduva külavahetee ida- ja lääneservas kamardunud põllukivihunnikud ja kiviaiad. 14.—18. saj. V. Lang, Ü. Tamla, R. Aguraiuja.

PALAMUSE

67. **Varbevere sepikoja ase.** Varbevere külatuumikust 100 m lõunas, Palamuse — Voore teest 300 m lõunas, Varbevere külakalmistust 550 m kirdes. Süsiselt must kultuurkiht u. 60x80 m alal. Leiti šlakki, põlenud savi, kedrakeramikat, klaashelmes ja sepanael (TÜ 373). 16.—17. saj. A. Tvauri, A. Vindi, V. Kadakas.

PILISTVERE

68. **Koksvere asulakoht.** Koksvere külas; Räpu ja Siimutsi taluhoonete, Kaalma oja ja külatee vahelisel alal. Põlenud kive, savi, šlakki ja sütt sisaldav tume kultuurkiht u. 280x130 m alal. Leiti käsitsi- ja kedrakeramikat, jäänael, liivakivist luisk ja 16. saj. Tallinnas vermitud hõbemünt (TÜ 405). Varasem asustus arvatavalt viikingiajast. A. Tvauri, A. Vindi.

69. **Paaksima asulakoht.** Paaksima küla tuumikus; külavaheteest lääne ja loode pool, Andrese ja Oore taluhoonete vahelisel alal ja Andrese talu õueaiamaal. U. 200x90 m põlenud kivide ja sötükkidega tume ala. Leiti kedrakeramikat ja putkega raudteravik (TÜ 406). 11.—17. saj. A. Tvauri, A. Vindi.

70. **Venevere asulakoht.** Venevere külas; Ennu ja Päpa talu maadel u. 100x250 m tumeda kultuurkihiga ala, mis sisaldab põlenud kive, sötükke ja loomaluid. Leiti kedra- ja käsitsikeramikat, lubjakivist värtnakeder, kaks luisku ja pronksist rõngassõlg (TÜ 403). Varasem asustus arvatavalt viikingiajast. A. Tvauri, A. Vindi.

71. **Võhma asulakoht.** Võhma linna idapiiril; Tallinn — Viljandi maanteelt Võhmasse suunduvast teest põhja pool, Harju ja Naela talu maadel. Põlenud kive ja loomaluid sisaldav kultuurkiht u. 200x110 m alal. Leiti käsitsi ja kedral vormitud keraamikat (TÜ 402). 9.—17. saj. A. Vindi.

PÄRNU

72. **Altküla asulakoht.** Pärnu jõe paremkaldal, Reiu jõe suudmest 1 km ülesvoolu. Eelrooma rauaaeg. Leiti keraamikat (PäM). A. Kriiska, J. Kleimola.

73. **Reiu jõe leiukoht.** Kiviaja juhuleiud (PäM) Pärnu linnast kagus, Reiu jõe suudmealalt. A. Kriiska, J. Kleimola.

PÖIDE

74. **Tornimäe sadama- ja asulakoht.** Tornimäe asulas. Sadamakoht Tornimäe kalmistust idas, asulakoht Tornimäe õigeusu kiriku ümbruses. M. Mägi-Lõugas, A. Kiristaja.

PÜHA

75. **Kaali kraatriväli.** Kaali järve lähedal, end. Kaali mõisa põllul. Muistis koosneb 8 üksikust meteoriidikraatrist ja kraatrite vahelisest alast. Väikekraatrist nr. 7 leiti savinõukilde (AI). V. Lõugas.

PÜHALEPA

76. **Hanikatsi põllujäänused.** Väinameres; Hanikatsi laiu põhjaosas. U. 150 kivikuhilat paiknevad tihedalt koos alal, mida katab kuni 200 a. vanuste puudega nn. Lepana mets. Leiud (AI 6153) proovišurfist: tulekivi, looma- ja kalaluud. 14.—16. saj. V. Lang, T. Peili.

RANNU

77. **Vehendi asulakoht.** Vehendi külas; Tootsi taluhoonetest u. 300 m loodes. Muistisest u. 150 m loodes on Võrtsjärve rannajärsak. Ümbritsevast maapinnast tunduvalt tumedam kiht sisaldab rohkelt põlenud kive ja kivipurdu. Leiti riibitud pinnaga savinõukilde ja kvartsitükk (TÜ 468). Tootsi talu ja asulakoha vaheliselt alalt saadi juhuleiuna viljahõõrumiskivi (TÜ 469). I a.t. e. Kr. A. Tvauri, A. Vindi.

REIGI

78. **Kõpu kiviaja asulakoht.** Kõpu külast idas, Kõpu — Kiduspe teest 200 m läänes. Neoliitilised leiud (AI 6104) saadi asulakoha kaevamistelt. A. Kriiska, L. Lõugas.

79. **Kõpu XI kiviaja asulakoht.** Kõpu külast lõunakagus, Kõpu — Kiduspe teest 100 m kaugusel. Neoliitilised leiud (AI 6106) saadi asulakoha kaevamistelt. A. Kriiska, T. Kokovkin.

80. **Kõpu XII kiviaja asulakoht.** Kõpu külast kirdes. Leitud kammkeraamikat (AI 6104). H. Moora.

RISTI

81. **Hindaste püünisaukude süsteem.** Hindaste külas. Muistis koosneb u. kümnest korrapäraselt paiknevast maasse kaevatud august. Arvatavalt ulukloomade jahtimiseks mõeldud püünistesüsteem. A. Kriiska, M. Mandel.

RÕNGU

82. **Aakre asulakoht.** Aakre külas; Aakre mõisa peahoonest 300 m kirdes. U. 80x90 m tumeda kultuurkihiga ala. Leiti käsitsi vormitud (s.h. kiilapinnalist) keraamikat (TÜ 447). Asustus alates viikingiajast. A. Vindi.

83. **Kanaküla asulakoht.** Aakre (end. Kanaküla) külas; Purtsi jõe sillast 250 m loodes. Asula kultuurkiht algab maanteest u. 100 m lääne pool; piki jõekallast u. 300x50 m tumeda kihiga ala. Leiti kedrakeraamikat (TÜ 446). 11.—17. saj. A. Vindi.

RÕUGE

84. **Haki külakalme.** "Koobamägi" Haki külas; Rõuge — Ruusmäe tee ääres lõunapoolse Haki talu sissesõidutee põhjaservas. Kalme lokaliseeriti Kirjandusmuuseumi rahvaluuleteate põhjal. 13.—18. saj. H. Valk.

RÄPINA

85. **Ilumetsa kraatrid (3).** Meteoriidikraatrid ja nendevaheline ala Ilumetsa raudteejaama lähedal Süvahavva metskonnas, Veriora mõisast idas ja Mäda jõest läänes. V. Lõugas.

86. **Kassilaane asulakoht.** Kassilaane külas; Jaanikeste — Rahumäe teest u. 20 m kirdes, Pahtpää oja läänekaldal, ida suunas laskuval nõlval. Söetükikestega pruunikashall liivane kiht u. 100 m pikkusel ribal. Leiti kedrakeraamikat ja tuleraud (TÜ 396). 13.—17. saj. A. Vindi, A. Tvauri.

87. **Lokuta asulakoht.** Lokuta külas; Võhandu jõeoru põhjanõlval, Lokuta külateest 50 m lõunas. Asulakiht algab Võsobergi talust 100 m lõuna pool ja ulatub kuni 200 m pikkuse ribana Piiri talu hooneteni. Asulakiht sisaldab põlenud kive, sütt ja loomaluud. Leiti kedrakeramikat (TÜ 397). 11.—17. saj. A. Tvauri, A. Vindi.

88. **Naha asulakoht.** Naha külas; Räpina kirikust u. 9 km põhja pool, Naha oja lõunakaldal. U. 170x70 m tumehalli asulakihi ala loode suunas laskuval põllul, ojast u. 20 m kagus. Leiti keraamikat, sütt ja loomaluud (TÜ 400). 11.—17. saj. A. Tvauri, A. Vindi.

89. **Raigla asulakoht.** Raigla külas; Lämmijärvest 800 m läänes, Raigla ojast 270 m põhja pool, Vanaküla talust 50 m lõunas, Sõbra talust 120 m loodes. Kultuurkihti on ümber väikese tiigi u. 200 m² alal. Leiti kedral vormitud savinõukilde (TÜ 398). 13.—17. saj. A. Tvauri, A. Vindi.

90. **Tooste asulakoht.** Tooste külas; Räpina kirikust 4 km põhja pool, Räpina — Mehikoorma teest läänes, Tooste — Kureküla teest 30 m lõunas. Kihi ulatus 70x200 m. Leiti kedral valmistatud keraamikat ja loomaluud (TÜ 399). 11.—17. saj. A. Tvauri, A. Vindi.

SANGASTE

91. **Komsi asulakoht.** Komsi küla tuumiku lõunservas, Oti talust lõunas. Põlenud kive, sütt ja loomaluud sisaldav tume kultuurkiht u. 170x70 m põhjasuunas laskuval alal. Leiti klaasist mitmikhelmes, pintsetid(?), käsitsi vormitud keraamikat, s.h. kiilapinnalist (TÜ 390). Asustuskiht tekkinud ilmselt viikingiajal. A. Vindi, A. Tvauri.

92. **Laatre kihelkonnakiriku ase.** Väljaküla külas; Laatre mõisasüdamest 900 m põhjakirdes, Laatre jõest 450 m idas, Laatre jõkke voolavast kraavist 70 m põhjaloodes põllul. U. 70x70 m alal rohkesti tellisetükke, klaasikilde ja inimeste luud. Leiti klaashelmes, keraamikat, šlakki ja kolm 17. saj. münti (TÜ 382). Arhiiviandmete põhjal dateeritakse kirik aastatesse 1594—1702. Võimalik, et kiriku kohal oli juba varem kabel. A. Vindi, A. Tvauri, V. Kadakas.

93. **Lauküla asulakoht.** Laukülas; Sangaste Vanamõisa vesiveski juures. Asulakoht algab Sangaste — Võru maanteele suunduvast külavaheteest u. 30 m lõuna pool ja ulatub u. 200 m samas sihis. Laukülast Tagulasse suunduvast teest algab muistis 100 m ida pool ja ulatub itta edasi kuni 300 m. Asulakoha kagupiiriks on kuivenduskraav. Kultuurkihiga alal on põlenud kive, söetükke ja loomaluud. Leiti käsitsi ja kedral valmistatud keraamikat (TÜ 393). Asula on tekkinud hiljemalt viikingiajal. A. Vindi, A. Tvauri.

94. **Puka asulakoht.** Pukamõisa külas; Tartu — Valga maanteest 150 m idas, Puka mõisa peahoone juurde viivast alleest põhja pool, end. kõrtsihoonest kagus, Puka oja läänekaldal, oja poole laskuval nõlval. Kultuurkiht u. 200x70 m alal, kus esineb põlenud kive. Leiti käsitsi ja kedral vormitud savinõukilde (TÜ 389). A. Tvauri, A. Vindi.

95. **Tiidu asulakoht.** Tiidu külas; Sangaste kirikust u. 2,2 km läänes, Sangaste mõisa peahoone 3 km põhja pool. Sangaste mõisast Tiidu külla suunduvast teest u. 70 m loodes, loode poole laskuval nõlval, u. 150x120 m alal on pinnas ümbritsevast märgatavalt tumedam. Leiti kedrakeraamikat ja pronksehte (?) katke (TÜ 392). 11.—17. saj. A. Tvauri, A. Vindi.

96. **Tõlliste leiukoht.** Väike-Emajões; kohas, kus Piiraja suubub jõkke. Kohalike elanike andmetel on siit leitud lubjakivist kahurikuule. Üks kuul (TÜ 422). 15.—16. saj. A. Vindi. A. Tvauri.

97. **Uniküla asulakoht.** Unikülas; Uniküla — Jõgeveste maanteest 50 m kirdes, Öru ojast 250 m edelas. Asulakoha kultuurkihti on u. 200x80 m ribana laskuval ojanõlval. Kultuurkihiga alal on põld vaevumärgatavalt tumedam ja sisaldab sütt ning põlenud kive. Leiti kedrakeramikat ja šlakki (TÜ 388). 11.—17. saj. A. Tvauri, A. Vindi.

98. **Vaardi asulakoht.** Vaardi külas; Tartu — Valga maanteest läänes, Vasila talu ja maantee vahelisel alal, mõlemal pool magistraalkraavi. Asulakohal on maapind märgatavalt tumedam. Siitsamast on 1936. ja 1973. aastal avastatud kaks aardeleidu. Leiti kedrakeraamikat (TÜ 420). 11.—17. saj. H. Valk, A. Tvauri, A. Vindi.

99. **Ädu asulakoht.** Ädu külas; Kuigatsi — Pringi maantee lõunaservas, Tartu — Valga raudteest 400 m idas, Sarva talust 200 m loodes. Kultuurkiht algab magistraalkraavist u. 100 m läänes ja jätkub 150 m ida suunas laskuval nõlval. Kultuurkihis on põlenud ja põlemata kive, luid ja sütt. Leiti kedrakeraamikat (TÜ 394). 11.—17. saj. A. Vindi, A. Tvauri.

SETUMAA, *Lobotka vald*

100. **Kolossova asulakoht.** Kolossova külas; Vahtraoru ja Laane talu maal. Leiti kesk- ja uusaegset kedrakeraamikat (AI 6127). M. Aun, A. Kiristaja, M. Piho, A. Kikkas.

101. **Lutepää keraamika leiukoht.** Lutepää külas; põhjapoolsete talude aiamaadel (AI 6113). M. Aun, A. Kiristaja, M. Piho, A. Kikkas.

102. **Sesniki asulakoht.** Sesniki külas; Üsädse ja Kõrgesilla talu aiamaadel, Värskas — Saatse teest lõunas. Leiti keskaegset kedrakeraamika (AI 6114). M. Aun, A. Kiristaja, M. Piho, A. Kikkas.
103. **Suure-Korela asulakoht.** Suure-Korela külas; Piusa jõe vasakkaldal, Loho ja Otsamäe talu aiamaadel. Leiti hiliskeskaegset kedrakeraamikat (AI 6126). M. Aun, A. Kiristaja, M. Piho, A. Kikkas.
104. **Suure-Rõsna II asulakoht.** Suure-Rõsna küla põhjaosas, Värskas lahe läänekaldal. Leiti keskaegset kedrakeraamikat (AI 6135). M. Aun, A. Kiristaja, H. Luik, G. Vedru, A. Kikkas.
105. **Vehrulitsa asulakoht.** Vehrulitsa külas; lõunapoolsete talude, eriti Kaluri talu aiamaal. Leiti kesk- ja uusaegset kedrakeraamikat (AI 6133). A. Kikkas.

SETUMAA, Petseri vald

106. **Kundruse keraamika leiukoht.** Kundruse külas; Kivioja talu maal. Leiti kesk- ja uusaegset kedrakeraamikat (AI 6115). M. Aun, A. Kiristaja, M. Piho, A. Kikkas.
107. **Litvinna asulakoht.** Litvinna külas; Rulli ja Otsamäe talu maal, mõlemal pool Saatse — Pattina teed. Leiti 14.—17. saj. keraamikat (AI 6121). M. Aun, A. Kiristaja, M. Piho, A. Kikkas.
108. **Navike asulakoht.** Navike külas; Kuusiku pere aiamaal ja tiigi ümbruses. 13.—17. saj. H. Valk.
109. **Pattina asulakoht.** Pattina külas; Lehe, Nurme ja Valgesaare talu aiamaadel. Leiti kesk- ja uusaegset kedrakeraamikat (AI 6122). M. Aun, A. Kiristaja, M. Piho, A. Kikkas.
110. **Perdagu asulakoht ja sepikoja ase.** Perdagu külas; Mürksepa, Linnumõtsa, Kuuse, Niidu ja Lätte talu aiamaal. Leiti kesk- ja uusaegset kedrakeraamikat ning sepašlakki (AI 6117). M. Aun, A. Kiristaja, M. Piho, A. Kikkas.
111. **Pitsinä asulakoht.** Pitsinä külas; Sarve ja Kalamäe talu põllul. Leiti kesk- ja uusaegset keraamikat (AI 6123). M. Aun, A. Kiristaja, M. Piho, A. Kikkas.
112. **Saabolda asulakoht.** Saabolda külas; Sõromaa ja Kurgsoo talu aiamaal. Leiti kesk- ja uusaegset kedrakeraamikat (AI 6116). M. Aun, A. Kiristaja, M. Piho, A. Kikkas.

113. **Saatse keraamika leiukoht.** Saatses asulas; Karnaski talu aiamaal. Leiti uusaegset keraamikat (AI 6120). M. Aun, A. Kiristaja, M. Piho, A. Kikkas.

114. **Samarinna keraamika leiukoht.** Samarinna külas. Hiliskeskaegset kedrakeraamikat (AI 6119) korjati Saatses — Krupi teest kirdes Oinase talu põllult. M. Aun, A. Kiristaja, M. Piho, A. Kikkas.

115. **Tallika keraamika leiukoht.** Tallika (Süränka) mahajäetud külaasemel; Mustaoja — Ulitina teest lõunas, tee ja Süränka oja vaheliselt alal. Leiti uusaegset keraamikat (AI 6124). M. Aun, A. Kiristaja, M. Piho, A. Kikkas.

116. **Tsütski keraamika leiukoht.** Tsütski külas; Perdagu — Saatses teest kirde pool põllult saadi uusaja alguse kedrakeraamikat (AI 6118). M. Aun, A. Kiristaja, M. Piho, A. Kikkas.

117. **Ultina asulakoht.** Ultina (ehk Ulitina) mõisa südames. Korjati kesk- ja uusaja alguspoole kedrakeraamikat (AI 6125). M. Aun, A. Kiristaja, M. Piho, A. Kikkas.

TALLINN

118. **Tallinna-Kivisilla eeslinn.** Rävalla puiestee, Maakri, Lauteri ja Kuke tänava vahel, nn. Astlanda krundil. Savinõukillud (AI 6164). 13.—16. saj. A. Lavi.

TARTU-MAARJA

119. **Aovere II asulakoht** Aovere külas; Kilgi teeristist 500 m Jõhvi suunas ja Tartu — Jõhvi maanteest 70 m põhja pool u. 50x70 m alal. Leiti kedrakeraamikat (TÜ 466). 11.—17. saj. A. Vindi.

120. **Vohla külakalme.** "Kabelimägi" Kükitaja külas; Pilka — Säasküla teest 400 m põhja pool, Vohla talu laudast 70 m kirdes. Kalme on 1,5 — 2 m kõrgune u. 30x45 m läbimõõduga ovaalne küngas. Kalme lokaliseeriti A. Karu 1921. a. kirjaliku teate põhjal. Leiti inimluid (TÜ 467). 13.—18. saj. A. Vindi.

URVASTE

121. **Aidaku asulakoht.** Aidaku (end. Väike-Majala) külas; Lõõdla järve kaguotsast lõunas, Haava talu hoonetest järve e. põhja pool, kahel pool teed põllul. Leiti kedrakeraamikat ja savitihendeid. S. Laul, J. Peets, A. Unt.

122. **Majala asulakoht.** Majala (end. Suure-Majala) külas; Halli talu põllul. Leiti keskaegset keraamikat ja 15.—16. saj. Leedu münt. S. Laul, J. Peets, A. Unt.

VAIVARA

123. **Riigiküla XIII kiviaja asulakoht.** Riigikülas; Tõrvajõe vasakkaldal, Riigiküla — Sininõmme teest kagus muinasranna vallil. Šurfimisel leiti narva tüüpi keraamikat ja luueseme katke (NLM 2109). A. Kriiska.

124. **Riigiküla XIV kiviaja asulakoht.** Riigikülas; XIII asulast lääne-edelas. Leiti savinõukilde, s.h. hilist nöörikeramik (NLM 2109).

VALJALA

125. **Tõnija kivikalmed.** Tõnija küla Kooljamäe talu põllul ja nn. Hiiepõldudel. Proovišurfidest leiti savinõukilde (AI 6102, 6103). M. Mägi-Lõugas, A. Help, A. Rudi.

VARBLA

126. **Piha püünisaukude süsteem.** Piha küla lähedal, Varbla kirikust kagus. A. Kriiska, J. Kleimola.

VASTSELIINA

127. **Hino asulakoht.** Hino külas; Hino järve kagukaldast lõunas, Tuvi talu ümbruses. Asula kultuurkiht ulatub Tuvi talu laudast u. 100 m lääne poole. J. Peets, S. Laul, L. Niilo.

128. **Kisejärve kivikalme.** Kärina külas; riigimetsas Kisejärvest lõunakagus, piklikul kõrgendikul. Kompaktne kivistik (arvatavalt tarandkalme) on liivaseljäandiku madalamal soopoolisel otsal. J. Peets, S. Laul, L. Niilo.

129. **Luuska kääbas.** Luuska külas; Kukka talu karjamaal metsa ääres; Piusa jõest põhjas, Luuska külast lõunapool asuvate žalnikute vahetus läheduses. Korrapärase kujuga kraavita kääbas võiks pärineda viikingiajast. M. Aun, V. Lõhmus, L. Kukka.

130. **Oomri linnamägi.** Palometsa ja Kanametsa küla vahel; end. Vastse-Saaluse mõisa territooriumil, Oomri talu maal. J. Peets, S. Laul, H. Liivrand.

VILJANDI

131. **Verilaske asulakoht.** Verilaske külas; Äрма jõe ja Ripsi oja ühinemiskohas. Kultuurkiht Tiidu talu õueaiamaal ja taluhoonetest põhja pool põllul u. 120x100 m alal. Leiti hõbedast ja pronksist ripats, pronkslant, käsitsi ja kedral vormitud savinõukatkeid (TÜ 458). 11.—17. saj. A. Vindi.

VIRU-NIGULA

132. **Suitsu asulakoht.** Kalikülas; Suitsu talu maal (end. Ernemaa mõis). Talu eluhoonetest u. 150—200 m loodes, Toolse jõe vasakul kõrgel kaldaplatool. Proovikaevamiste leiud (AI): soomaaki ja arvatavalt 8 koldekohta, luisukatke, tulekivikillud. Rooma rauaaeg. J. Peets, R. Aak, F. Suits.

ÄKSI

133. **Lähte linnamäe asulakoht.** Muistis asub Lähte linnamäe jalamil, otsavallist u. 60 m lõunas. Leiti savinõukilde (AI 6150). A. Lavi.

LÜHENDID — ABBREVIATIONS — ABKÜRZUNGEN — СОКРАЩЕНИЯ

AI — Ajaloo Instituut — Institute of History — Институт истории

AMD — Eesti Ajaloomuuseumi ürikutekogu — Urkundensammlung
des Estnischen Historischen Museums

AM — Eesti Ajaloomuuseum — Estonian History Museum

EAA — Eesti Ajalooarhiiv — Das Estnische Historische Archiv

HMK — Harjumaa Muuseum — Museum of Harjumaa

NLM — Narva Linnamuuseum — Museum of Narva — Музей города
Нарвы

RMA — Riigi Muisuskaitseameti arhiiv — Archives of the Central
Board of Antiquities

PÄM — Pärnu Muuseum — Museum of Pärnu

TA — Tartu Ülikooli Zooloogia ja Botaanika Instituut — Institute of
Zoology and Botany, University of Tartu

Tln — Geoloogia Instituut — Institute of Geology — Институт геологии

TÜ — Tartu Ülikool — University of Tartu

ViM — Viljandi Muuseum — Museum of Viljandi